

Bijenteelt in lattenkasten

Tekst en foto's Bart de Coo

Moertje zoeken.

De zwermtijd is al lang achter de rug. Daardoor is deze aflevering weinig actueel. Maar de reeks is niet bedoeld voor de mensen die lattenvolken uitgewinterd hebben. Die zullen zich waarschijnlijk wel gered hebben. Nee, ik richt het woord tot de mensen die overwegen om ook eens aan de lat te gaan. Voor de ouwe rotten die met een oogopslag gezien hebben hoe het maken van kunstzwermen met de lattenkast waarschijnlijk wel zal werken, heb ik hoogstens nog een aardige wenk.

Laten we eerst eens stilstaan bij de wat ondergewaardeerde 'vlieger', omdat je daarbij (bijna) geen raten hoeft af te slaan – wat met de kwetsbare raten soms wel eens prettig is –, omdat ze zich goed op dezelfde stand laten maken en omdat je bij vliegers (meestal!) geen nazwermen hebt en dus geen doppen hoeft te breken. Een 'vlieger' is het omgekeerde van een 'veger': bij de vlieger blijft de oude moer op haar plaats en verhuist het broed met bijen en al, en bij de veger verhuist de moer (met een hoeveelheid bijen) en blijft het broed met bijen en al op zijn plaats.

Vliegers

Voor het maken van een vlieger is het sterk aan te raden om niet al te lang te wachten. Maak vliegers gewoon op de eerste vrije dag van mei, als er meestal nog geen doppen in de kast zitten en als het volk zijn maximale omvang bereikt

heeft en als er nog veel dracht is. Als er wél belegde doppen in de kast zitten, dan bent u voor de vlieger wellicht te laat; de zwermplannen lijken vaak een soort cascade te zijn, die zich, eenmaal ingezet, niet meer laat tegenhouden. Bij belegde doppen zult u vaak zien dat de vlieger toch zwermt en de kast bijna leeg achterlaat.

Vegers, gereed voor transport naar een andere stand.

U gaat eerst op zoek naar de moer. Die bewaart u zolang in een moerklem in de borstzak van uw jack tegen het verkleuren. Vervolgens gaat u op zoek naar één mooie nieuwe raat met veel open broed. Die gaat ervoor zorgen dat de bijen niet moedeloos worden, goed afvliegen en thuisblijven en nergens meer heen gaan. Als u wilt, kunt u deze raat na een tijdje wegnemen: het open broed is dan gesloten en heeft als het goed is (bijna) alle mijten opgesloten. Deze raat hangt u bij de 'broedaflegger', die u met oxaalzuur behandelt als al het broed uitgelopen is. Dit heet de 'vangraam-methode', nu uitgevoerd met raten zonder een raam eromheen.

Alle andere raten, op die ene met open broed na, hangt u over in een lege kast. Laat de bijen gewoon op de raten zitten. Als u daarmee klaar bent en u heeft de latten netjes tegen elkaar aan geschoven, dan heeft u een 'broedaflegger' gemaakt: een volk met grote voorraden, veel bijen en veel broed, maar zonder moer. Die moeten ze nu gaan uitbroeden.

Op de plaats waar nu een lege kast staat, gaat u de vlieger maken. Daarvoor hangt u eerst die ene raat met open broed in de kast, inclusief de bijen die erop zaten. Plaats de moer

Maak een 'dakje' van latten en sla dan pas bijen af: de meeste vliegen niet op, maar rennen onmiddellijk naar het donker.

op die raat. U hangt er aan weerszijden lege latten tegenaan. Latten met stukken werksterraat, of zelfs volledig uitgebouwde latten, genieten de voorkeur. U mag er zeker raten met veel voer bij hangen die u bij het uitwinteren uit de kasten heeft gehaald: vliegers verbruiken véél voer. Anders moet er na een dagje of twee een flinke bak voer in de kast gezet worden. Dat mag eigenlijk sowieso wel. U mag daar best een paar dagen mee wachten, omdat de vlieger alle vliegbijen krijgt, die allemaal voorraad mee naar binnen slepen. De vlieger zal de smaak van het bouwen snel te pakken krijgen. Als de dracht meewerkt, zoals in 2018 nogal het geval was, dan bouwt de vlieger in een paar weken tijd bijna de volledige kast uit.

Door het afvliegen is doppen breken in de broedaflegger in beginsel niet nodig. Als er eenmaal een nieuwe koningin in de broedaflegger rondloopt, dan zult u aan de vorm van de lege moerdoppen zien wat er gebeurd is. Eén of meer koninginnen zijn netjes uitgelopen en hebben het waarschijnlijk met elkaar uitgevochten. De overige cellen van koninginnetjes die het levenslicht nooit gezien hebben, zijn aan de zijkant open geknaagd. De bijen hebben de inhoud gewoon opgevreten. U wist het misschien nog niet, maar bijen vertonen geregeld kannibalisme. In ieder geval is het nazwermen uitgebleven en daar ging het om. Ik durf overigens niets te garanderen: vliegers maken verkleint de kans op nazwermen aanzienlijk, maar ik kan nazwermen toch moeilijk uitsluiten; er zal er heus alsnog wel eens eentje afkomen.

Vegers

Als u met de lattenkast een veger wilt maken, dan zou ik u het gebruik van een slappe, plastic wasmand willen adviseren, nu moet u na twee weken zeker doppen breken. Dat kan een overweging zijn om juist vegers te maken, omdat u zeker weet dat u tegen die tijd over veel moeren beschikt. In de wijde mand veegt u voorzichtig met een ganzenveer of een zachte veger, met een scheppende beweging en van beneden naar boven, de bijen van ongeveer zes raten in de mand, of anders in een hoeveelheid die u goeddunkt. Latten met veel broed en voorraad zijn kwetsbaar en laten zich dus maar moeizaam afslaan. Vandaar de truc met veger en wasmand.

Deze bijen 'giet' u voorzichtig in een klaarstaande kast: de bijen hebben geen houvast aan de mand, waardoor dat 'gieten' heel elegant kan geschieden. Als u de afgeveegde bijen een minuutje of tien in die plastic wasmand heeft laten liggen, dan zijn veel vliegbijen opgevlogen. Het resultaat is dat de jongste bijen zijn achtergebleven, waardoor er bijna niets meer afvliegt uit de lege kast. Laat de moer erin lopen. Geef de veger uitgebouwde raten mee met veel voer en stuifmeel. Als u daar niet over beschikt, dan voert u de veger 's avonds laat af naar een andere stand, wanneer het volkje niet meer opvliegt en mooi samentrost aan de latten. Zet er een bakje voer onder met een handje stro, takjes of gras erin, tegen het verdrinken. Zodra de bouwwerkzaamheden begonnen zijn, kunt u de hoeveelheden opvoeren. Ook een pak suikerdeeg bewijst goede diensten. ●